

FAKULTET ISLAMSKIH NAUKA
UNIVERZITETA U SARAJEVU
VIJEĆE

Broj: 03-03- 3. Vanredna. sjed.- 378 /24
Datum: 26.04.2024.. god.

Na osnovu člana 5. i 6. Poslovnika o radu Nastavno-naučnog vijeća Fakulteta islamskih nauka u Sarajevu

S A Z I V A M

Treću vanrednu sjednicu Vijeća Fakulteta islamskih nauka Univerziteta u Sarajevu koja će se održati 29. aprila 2024 godine (ponedjeljak) u 12:15 sati.

Za sjednicu predlažem sljedeći

DNEVNI RED:

1. Finaliziranje zaključaka Vijeća o reformi visokog obrazovanja u Islamskoj zajednici

DEKAN:
Prof. dr. Mustafa Hasani, s.r.

Dostavljeno:
1x Članovi Vijeća
1x Uz zapisnik

Broj: 387-1/24

Datum: 29.04.2024. godine

Na osnovu članova 6, 14, 15. i 27. Pravila Univerziteta u Sarajevu – Fakulteta islamskih nauka, a u vezi sa Zaključkom Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini broj: 02-03-2-84-2/24 od 18. januara 2024, nakon razmatranja prezentiranih referata i diskusija na savjetovanjima o reformi visokog obrazovanja u Islamskoj zajednici u Bosni i Hercegovini održanim 31. januara i 6. marta 2024. i provedene rasprave na 1. vanrednoj sjednici Vijeća održanoj 21. marta 2024, 2. vanrednoj (tematskoj) sjednici održanoj 22. aprila 2024, Vijeće Univerziteta u Sarajevu – Fakulteta islamskih nauka usvojilo je na 3. vanrednoj sjednici održanoj 29. 4. 2024. sljedeće

ZAKLJUČKE:

1. Polazeći od načela akademske, moralne i društvene odgovornosti kao vodilja u radu akademske zajednice, akademske slobode, akademske autonomije i otvorenosti prema javnosti kao principa na kojima se zasniva djelatnost Fakulteta, ovlaštenja Fakulteta da utvrđuje i predlaže Osnivaču plan razvoja Fakulteta i brine o razvoju islamskih nauka, na osnovu nadležnosti da donosi odluke o svim akademskim pitanjima Fakulteta, Vijeće se smatra odgovornim prema Islamskoj zajednici, akademskoj zajednici i široj društvenoj zajednici da izrazi načelne stavove o pokrenutom procesu reforme visokog obrazovanja u Islamskoj zajednici u Bosni i Hercegovini.
2. Predlažemo da se, pored tematskih cjelina/operativnih ciljeva reforme koji su naznačeni na održanim savjetovanjima (a. obrazovanje imama i vjeroučitelja; b. utvrđivanje matičnosti fakulteta Islamske zajednice za naučne oblasti; c. reforma teološkog studija na Fakultetu islamskih nauka u cilju pojačavanja težišta na teološko-filozofskim disciplinama; d. raspodjela studijskih programa između tri islamska fakulteta u Bosni i Hercegovini; e. razmatranje potrebe za osnivanjem novih fakulteta ili manjeg univerziteta u okviru Islamske zajednice), jasno definišu strateški ciljevi, razlozi i argumenti zašto su potrebne predložene reforme na spomenutim područjima.
3. U cilju osiguranja kontinuiteta strateškog planiranja i upravljanja razvojem visokog obrazovanja i naučnoistraživačkog rada u Islamskoj zajednici, te usklađenosti reformskih odluka i aktivnosti sa usvojenim strateškim opredjeljenjima, Vijeće smatra uputnim da prvo polazište za savjetovanja o reformi čine analize provođenja Strategije visokog obrazovanja i naučnoistraživačkog rada Islamske zajednice za period 2014–2024.
4. Vijeće predlaže da se strateška opredjeljenja na kojima će se temeljiti proces reforme definišu i usvajaju kroz obuhvatniji proces na način da se, uz koordinirajuću ulogu Uprave za obrazovanje i nauku Rijasetu, formiraju resorni timovi za područja nastave, naučnoistraživačkog rada, osiguranja kvaliteta, resursa i finansija, međunarodne saradnje te bibliotečke i izdavačke djelatnosti koji bi uključili predstavnike četiri fakulteta Islamske zajednice, delegirane od strane vijeća ovih ustanova.
5. U cilju jasnije identifikacije problema s kojima se Islamska zajednica suočava na planu kadrovske politike (npr. nedostatak zainteresiranih kandidata za imamski poziv), ispravnog razumijevanja uzroka tih problema i adekvatnih načina njihovog rješavanja, odnosno u

svrhu objektivnog sagledavanja potreba i mogućnosti Islamske zajednice za upošljavanjem novih kadrova, smatramo neophodnim da se pripreme i prezentiraju ažurirane analize postojećeg stanja njenih kadrova i projekcije budućih potreba. Shodno rezultatima posljednjih istraživanja (*Radni stres kod bh. imama*, 2022), socio-ekonomski status imama i organizacijska klima u Islamskoj zajednici su najznačajniji vanjski faktori i glavni razlozi zbog kojih bosanskohercegovački imami razmišljaju o napuštanju imamskog poziva.

6. Budući da se kao jedna od ključnih tema reforme postavlja osiguranje kvalitetnog obrazovanja imama i nastavnika islamske vjeronauke, pitanje kvaliteta studijskih programa na fakultetima Islamske zajednice koji obrazuju ove kadrove nameće se kao suštinsko pitanje reforme. U tom kontekstu, Vijeće smatra iznimno važnim da polazište za analizu i iznošenje ocjena o kvaliteti studijskih programa čine recentne naučne studije o kompetencijama imama i nastavnika islamske vjeronauke, samoevaluacijski izvještaji o kvaliteti studijskih programa fakulteta i analize spremnosti studijskih programa fakulteta za proces akreditacije u skladu s nacionalnim i međunarodnim standardima osiguranja kvaliteta u visokom obrazovanju. Ilustracije radi, shodno rezultatima *Studije o kompetencijama kadrova Islamske zajednice* (2022) i *Izvještaja o evaluaciji studijskih programa Fakulteta islamskih nauka* (2022) obrazovanje na ovoj ustanovi uglavnom je omogućilo ispitanicima da postignu postavljene ishode učenja studijskih programa, odnosno da steknu opće i specifične kompetencije za obavljanje poziva imama i nastavnika islamske vjeronauke.
7. Radi snažnijeg povezivanja i sinhronizacije obrazovnih ciljeva i ishoda učenja studijskih programa s kadrovskim i misijskim potrebama Islamske zajednice, Vijeće predlaže da se pristupi izradi i usvajanju standarda zanimanja imam, nastavnik islamske vjeronauke, nastavnik i odgajatelj u medresi, vjerski odgajatelj u predškolskoj ustanovi i standarda kvalifikacija koje se stiču na fakultetima Islamske zajednice. Ovi dokumenti činili bi osnovu za naredne revizije i razvoj studijskih programa fakulteta. Standarde bi pripremali timovi sastavljeni od predstavnika nadležnih uprava Rijasetu, Vijeća muftija, fakulteta na kojima se obrazuju svršeni za data zanimanja i predstavnici struke, na osnovu recentne domaće i međunarodne naučne literature o kompetencijama imama, nastavnika islamske vjeronauke i drugih muslimanskih vjerskih lidera, kao i istraživanja koja bi obuhvatila analizu podataka prikupljenih od svih relevantnih aktera.
8. U nedostatku standarda zanimanja, ocjena usklađenosti studijskih programa fakulteta Islamske zajednice s njenim kadrovskim profilima, u skladu s nacionalnim i evropskim kriterijima za akreditaciju studijskih programa, treba biti zasnovana na analizi uporedivosti tih programa s islamskim studijama u Evropi i svijetu. Ova analiza pokazala bi u kojoj mjeri studijski programi za obrazovanje teologa i imama na Fakultetu islamskih nauka ostvaruju sintezu teorijskih i praktičnih islamskih disciplina, drugih humanističkih i društvenih nauka i u kojoj mjeri su integrirani u sistem Islamske zajednice.
9. Polazeći od činjenice da obrazovni sistem Islamske zajednice predstavlja jedinstvenu cjelinu, smatramo da je u procesu reforme visokog obrazovanja potrebno uzeti u obzir postojeće nastavne planove i programe medresa, tim prije što svršeni ovih škola čine glavninu ili značajan segment kandidata za upis na Fakultet islamskih nauka, odnosno drugih fakulteta Islamske zajednice.
10. Budući da je obrazovanje jedan od glavnih pokretača pozitivnih promjena u društvu, bitno je konstantno razvijati naučne i obrazovne ustanove, a ne reducirati postojeće kapacitete.

11. S obzirom na činjenice da Fakultet islamskih nauka ima, ako se izuzme Turska, najdužu tradiciju obrazovanja islamskih teologa, nastavnika islamske vjeronauke i imama u Evropi, najbrojniju i najrazgranatiju mrežu alumnista koji rade kao imami i drugi muslimanski vjerski lideri diljem svijeta, respektabilnu međunarodnu poziciju i ugled, međunarodne naučne reference njegovog nastavnog osoblja, izgrađen status i renome u okviru Univerziteta u Sarajevu kao najstarijeg i najvećeg javnog univerziteta u Bosni i Hercegovini – predvodnika u reformskim procesima u visokom obrazovanju u zemlji, Vijeće se zalaže za zadržavanje postojećih studijskih programa (Studijski program islamske teologije, Studijski program za imame, hatibe i muallime i Studijski program islamske vjeronauke i religijske pedagogije i dr.) na Fakultetu islamskih nauka, kao i očuvanje ustanovljenih naučnih oblasti i katedri i njihove matičnosti.
12. Polazeći od toga da su imami i nastavnici islamske vjeronauke glavni nositelji misije Islamske zajednice u džematima i široj društvenoj zajednici, da su povratak Islamske vjeronauke u škole i ulazak fakulteta Islamske zajednice u okrilje javnih univerziteta najveći iskoraci Zajednice u javni prostor u postkomunističkom periodu te imajući u vidu izazov ideoloških interpretacija islama u našem društvu, Vijeće smatra iznimno važnim da se u procesu reforme vodi računa o kvalitetu stečenih kompetencija i profilu kandidata za poziv imama i nastavnika islamske vjeronauke, kao i njihovom utjecaju na odgojni i vjeronaučni rad sa širokom populacijom djece i mladih predškolske, osnovnoškolske i srednjoškolske dobi.
13. Vijeće naglašava važnu integrativnu ulogu koju Fakultet islamskih nauka ima u oblikovanju islamske svijesti i mišljenja u Bosni i Hercegovini, kao i unutar Islamske zajednice zbog činjenice da se većina imama obrazuje na njemu.
14. Vijeće izražava spremnost da se konstruktivnim prijedlozima i inicijativama uključi u pružanje sigurnije perspektive drugim fakultetima Islamske zajednice, ali ne na način razgradnje supstance Fakulteta islamskih nauka ili novih velikih budžetskih izdvajanja. Vijeće cijeni da je rješenje, umjesto osnivanja novih fakulteta ili univerziteta, u pokretanju novih i jačanju postojećih studijskih programa (npr. socijalne pedagogije, predškolskog odgoja, religijskog turizma i dr.) te centara i instituta na islamskim pedagoškim fakultetima kojima se osigurava perspektiva ovim fakultetima i, istovremeno, omogućava iskorak Islamske zajednice u šire obrazovno područje humanističkih i društvenih nauka.
15. Vijeće skreće pažnju na ozbiljne posljedice koje bi mogle nastupiti u slučaju donošenja odluka o ukidanju razvijenih i funkcionalnih studijskih programa Fakulteta islamskih nauka. Ove posljedice se ogledaju u odbacivanju prednosti akreditiranih programa i međunarodno priznatih kvalifikacija koje se ostvaruju na tim programima, reduciranju broja studenata i studentica i njihovom gubitku interesa za studij s obzirom na izmještanje studija iz Sarajeva kao univerzitetskog grada s dugom tradicijom, negativnoj reputaciji u akademskoj zajednici i društvu, gubitku utvrđene budžetske stavke za finansiranje ovih programa i mogućnosti daljeg razvoja nastavnog kadra.
16. Vijeće se zalaže za uspostavljanje različitih institucionalnih modaliteta uvezivanja i saradnje fakulteta Islamske zajednice koji bi, bez ugrožavanja već dostignutog statusa u javnim univerzitetima, pored ranije formiranog Vijeća dekana, mogli uključiti:

- a) formiranje i djelovanje interkatedarskih vijeća u cilju razmjene dobrih praksi u nastavi, sinhronizacije nastavnih programa, metoda rada, literature i sl.;
- b) saradnja u realizaciji studija;
- c) sistemski osmišljenu i redovnu razmjenu nastavnika, stručnog nenastavnog osoblja i studenata;
- d) zajedničke naučnoistraživačke projekte i koautorske naučne radove i knjige;
- e) objavljivanje naučnih radova u zbornicima fakulteta Islamske zajednice ili, čak, njihovu integraciju u jedan naučni časopis na području islamskih studija, uz nastojanje da se potom i indeksira u citatnim bazama podataka;
- f) organiziranje zajedničkih naučnih skupova međunarodnog ili nacionalnog karaktera;
- g) organiziranje zajedničkih programa cjeloživotnog obrazovanja i dr.

Spomenute i druge modalitete saradnje moguće je urediti kroz pravilnik o visokoškolskim ustanovama i druge interne propise Islamske zajednice.

- 17. Svjesni nadležnosti i potreba Osnivača, Vijeće apelira da se prije donošenja konačnih odluka provedu gore navedene analize, usvoje strateški dokumenti i pažljivo razmotre različite opcije i njihove posljedice po budućnost visokog islamskog obrazovanja u Bosni i Hercegovini kako ne bismo došli u poziciju da razgrađujemo već dostignuti nivo njegovog razvoja.
- 18. Vijeće Fakulteta je i prije pokretanja procesa reforme imalo konkretne prijedloge u vezi s daljnjim razvojem i organizacijom studijskih programa i Fakulteta. Vijeće razumije da je ovaj proces u toku i očekuje da će biti prilike da se o tim prijedlozima razgovara u cilju iznalaženja najboljih rješenja za uočene probleme.

 DEKAN
Prof. dr. Mustafa Hasani